

ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ
ОСВІТИ»

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МАЛОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВІТОЛЬДА ПЛЕЦЬКОГО В
ОСВЕНЦІМІ

УНІВЕРСИТЕТ ПРИКЛАДНИХ НАУК В М. ЕЛЬБЛОНГ
СОПОТСЬКА ВИЩА ШКОЛА

AKADEMIA
NAUK STOSOWANYCH
w ELBLĄGU

SOPOCKA
SZKOŁA WYŻSZA

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ НАУКИ Й ОСВІТИ В УМОВАХ ПОГЛИБЛЕННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Збірник тез доповідей за матеріалами
IV Міжнародної науково-практичної конференції

Мукачево
16 травня 2024 року

*Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет
науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол № 4 від «16» травня 2024 р.)*

С 91

Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів : збірник тез доповідей за матеріалами IV Міжнародної науково-практичної конференції (16 травня 2024 р., м. Мукачево). Мукачево : Вид-во МДУ, 2024. 488 с.

У збірнику представлено тези доповідей за матеріалами IV Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів». Учасниками конференції розглянуто проблеми та перспективи розвитку педагогічної освіти, психолого-педагогічні аспекти професійного становлення особистості, сучасні орієнтири розвитку економіки, управління та інженерії, актуальні проблеми менеджменту, індустрії гостинності, суспільно-географічних та культурологічних досліджень.

Видання розраховане на науковців, педагогів, викладачів, здобувачів вищої освіти, які займаються науково-дослідною роботою.

Редакційна колегія:

Щербан Т.Д. – д-р психол. наук, професор (голова);

Гоблик В.В. – д-р екон. наук, професор;

Кобаль В.І. – канд. пед. наук, професор;

Пігош В.А. – канд. екон. наук, доцент;

Максютова О.В. – PhD, провідний фахівець ВНТД

Відповідальність за достовірність фактів, власних імен, цитат, цифр та інших відомостей несуть автори публікації.

СІМ'ЄЮ ЩОДО ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	96
ІВАНОВА В.В., ПРОДАН Є.О. ПРОЄКТУВАННЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ.....	99
ІВАНОВА В.В., ШКІРЯ Я.М. ВИХОВАННЯ СЕНСОРНОЇ КУЛЬТУРИ У ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	101
ІЛЬНИЦЬКА М.І., ХОМА О. М. РОЗВИТОК ЛІТЕРАТУРНО-ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЧИТАННЯ.....	104
КІСІЛЬ І. Р., ГАЙДИС В. І., РОСТИКУС Н. П. СИТУАЦІЙНІ ВПРАВИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ.....	106
КАРАБИН Р.М., МОЛНАР Т.І. РОЛЬ ПОЗАУРОЧНОЇ ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ.....	108
КАС'ЯНЕНКО О.М., БЕЛЕНЬ А.Р. СПЕЦИФІКА РОБОТИ АСИСТЕНТА ВИХОВАТЕЛЯ В ГРУПІ КОМПЕНСУЮЧОГО ТИПУ.....	110
КАС'ЯНЕНКО О.М., ДИЧКА М.Ю. АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ СПРИЙНЯТТЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	113
КИРЛИК В.В. РОЛЬ ІНЖЕНЕРНОЇ ОСВІТИ У РОЗВИТКУ КОНКУРЕНТНО СПРОМОЖНОГО ФАХІВЦЯ В ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ.....	115
КОВРЕЙ Д.Й., МЕДВЕ М.О. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА.....	117
КОГУТИЧ М.В., КУЗЬМА-КАЧУР М.І. ЗАСТОСУВАННЯ ПОШУКОВИХ ЗАВДАНЬ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДОЗНАВЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ.....	120
КОРОЛОВИЧ В. В., ФЕНЧАК Л. М. ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ.....	122
КУДИРКО О.В. АКТУАЛЬНІ НАВИЧКИ ШКОЛЯРІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	124
КУЗЬМА О.І., ХОМА О. М. РОЛЬ ТА ЗАВДАННЯ АСИСТЕНТА ВЧИТЕЛЯ У ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ З ІНКЛЮЗИВНИМ НАВЧАННЯМ.....	126
КУЗЬМА-КАЧУР М.І. ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ НА УРОКАХ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»	128
ЛЕНДЕЛ В.В. ІНТЕРАКЦІЯ І СПІЛКУВАННЯ У СОЦІАЛЬНІЙ ТЕОРІЇ І.ГОФМАНА	130
ЛІБАК Н. А. ВПЛИВ ППРОФЕСІЙНОГО СТАНДАРТУ НА ПРОФЕСІЙНУ ПІДГОТОВКУ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ	133
МАХЛИНЕЦЬ Е.В., КОБАЛЬ В.І. МНЕМОТЕХНІКА В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.....	135
МИКУЛІНА А. К., АРДЕЛАН Я.О., БОБРУШКО Н.В. ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНИЙ РОЗВИТОК ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА.....	137
МІШКУЛИНЕЦЬ О.О., БОБАЛЬ І.І. ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА В УМОВАХ БАГАТОНАЦІОНАЛЬНОГО УЧНІВСЬКОГО КОЛЕКТИВУ.....	139
МІШКУЛИНЕЦЬ О.О., ПОПАДИНЕЦЬ А.С. ТОЛЕРАНТНІСТЬ МОЛОДШИХ	

РОЗДІЛ 1. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Література:

1. Белкіна Е. Світ мистецтва і дитина. *Дошкільне виховання*. 2000. № 1. С. 4–5.
2. Шкорина Л. Шлях до мистецтва. *Дошкільне виховання*. 1992, №1, , С. 8-10.
3. Шульга Л. Барвіста радість (Розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку на заняттях із малювання). К. :2012. 328 с.

УДК 373.3.015.311:373.3.064.3:316.72

МІШКУЛИНЕЦЬ О.О,
кандидат психологічних наук, старший викладач
кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти
та освітнього менеджменту
Мукачівський державний університет.

БОБАЛЬ І.І.,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 013 Початкова освіта
Мукачівський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА В УМОВАХ БАГАТОНАЦІОНАЛЬНОГО УЧНІВСЬКОГО КОЛЕКТИВУ

Згідно із напрацюваннями психологів, початок молодшого шкільного віку визначається моментом вступу дитини до школи, а межами молодшого шкільного віку, які збігаються з періодом навчання у початковій школі, прийнято вважати період із 6-7 до 9-10 років. Саме у цей період відбувається подальший фізичний і психофізіологічний розвиток дитини, що забезпечує можливість систематичного навчання у школі [4, с.177]. Зі вступом у 1 клас у дитини виникають нові взаємини з оточуючими людьми, з'являються нові, пов'язані зі школою, обов'язки.

Як зауважує Г. Шевцова, молодший шкільний вік характеризується великими можливостями щодо виховання позитивних якостей характеру. Піддатливість, довірливість, наслідувальність, авторитет учителя – це та психологічна основа, на яку треба спиратися в моральному вихованні. Авторка стверджує, що «з початком освітньої діяльності відбувається процес входження дитини в колектив, який змінює й поглиблює систему взаємин її з навколишньою дійсністю, а тому відбувається зміна загального характеру емоцій – їх змістова сторона. Вони стають більш тривалими, більш стійкими й глибокими. У подальшому дитина молодшого шкільного віку вже не тільки знає, але й безпосередньо відчуває, як треба вчинити в тому чи іншому випадку, навіть якщо вона не може усвідомити своє почуття або довести правильність свого переконання, заснованого на цьому почутті» [6].

Колектив – об'єднання учнів, життєдіяльність якого визначається цілями і завданнями, що впливають із потреб суспільного, колективного й індивідуального розвитку; у колективі діє самоврядування, стосунки між учнями (ділові й особисті) характеризуються взаємною повагою та відповідальністю, спільним прагненням до загального успіху[2, с.170]. Саме в колективі формуються особистості. Процес залучення особистості до системи колективних

РОЗДІЛ 1. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

відносин складний, суперечливий, але – важливий для особистісного самоствердження. Колективні взаємини формуються завдяки міжособистісній, міжгруповій взаємодії [3, с.138].

Наукові дослідження подають три найпоширеніші моделі взаємин між особистістю та колективом: особистість підпорядковується колективу (конформізм); особистість і колектив перебувають в оптимальних взаєминах (гармонія); особистість підпорядковує собі колектив (нонконформізм) [3, с.134].

Механізм впливу організованого дитячого середовища (колективу) на особистість детально обґрунтовані В. Сухомлинським. Це, насамперед: обмін інформацією під час спілкування, що дає змогу взаємозбагатитися інформацією, думками, переживаннями, формувати звички, норми поведінки; усвідомлення особистістю духовного життя колективу як наслідку власних зусиль, як частини її інтелектуального життя (духовне життя колективу має бути таким багатограним, щоб кожна людина могла самовизначитися, застосувати свої сили і творчі здібності); вболівання особистості через те, що колектив піклується про неї, прагнення, відтак, бути ще кращою; становище (позиція) особистості в системі взаємовідносин; позитивний приклад колективу; стимулювання самооцінки особистості (взаємодія оцінки колективу й самооцінки особистості); посилення потреби особистості у самовихованні (виховний вплив колективу). Відомий педагог стверджував: «Життя і праця в колективі є школою становлення буквально всіх рис особистості. Від того, які ідеї лежать в основі трудових, духовних, морально-етичних взаємин між членами колективу як людської спілки, залежить становлення понять і уявлень особистості про добро і зло, про обов'язок і справедливість, честь і гідність» [5, с.150].

Оскільки Україна – багатонаціональна держава, то заклади загальної середньої освіти характеризуються багатонаціональними учнівськими колективами. Погоджуємося з Т. Атрощенко, багатонаціональний колектив, якому притаманні характеристики розвиненої групи, вимагає особливої уваги з точки зору регулювання існуючих у ньому взаємин між представниками різних етнічних спільнот. Для багатонаціональних колективів характерна активність міжетнічного спілкування, обумовлена формуванням їх за територіальною ознакою, комплектуванням з традиційно проживаючих у конкретних місцевостях національностей, які звикли до постійних контактів один з одним, взаємно поважають традиції, звички, норми поведінки один одного. У той же час сфера подібних міжнаціональних відносин у цих колективах знаходиться в постійному розвитку. Погоджуємося з авторкою, що «у багатонаціональному колективі спостерігається велика різноманітність форм міжособистісних відносин, заснованих на національній приналежності, культурній специфіці, своєрідності мови, звичаїв, традицій. Ці відносини важко охопити увагою і турботою у повному обсязі, але вони повинні фіксуватися в інтересах ефективності виховних зусиль. Різноманітна спільна діяльність робить життя дитячого колективу цікавим, сприяє налагодженню стосунків між представниками різних національностей, рас, релігій, що згуртовує як первинний

РОЗДІЛ 1. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

колектив так і загальношкільний. Об'єднують такий колектив різноманітні цікаві види діяльності, міроприємства та заходи, що потребують узгоджених дій усіх його членів» [1, с.32]. Ефективним засобом згуртування багатонаціонального учнівського колективу у початковій школі, як вважає дослідниця, є формування в ньому певних «особливих» традицій, які відрізнятимуть його від усіх інших, привнесуть певний колорит і неповторність у буденний ритм шкільного життя. Не менш важливими є так звані «традиції щоденного вжитку» – дотримання певних правил поведінки у повсякденному житті (наприклад, «у нашому класі не запізнюються», «у нашому класі допомагають один одному, поважають один одного» та ін.). Шкільні традиції виховують в учнів толерантність, товариськість, патріотичні почуття, гордість за колектив, його кожного члена та успіхи в навчанні та праці [1, с.33].

У підсумку зазначимо, що багатонаціональні учнівські колективи, які характерні для полікультурних держав, мають певні особливості і, відповідно, здійснюють певний вплив на особистість молодшого школяра. Перед педагогами постає непросте завдання щодо згуртування таких колективів, запобігання міжетнічних конфліктів, виховання молодих школярів у дусі поваги до «іншого» та толерантності.

Література:

1. Атрощенко Т.О. Соціально-психологічні аспекти становлення та розвитку особистості молодшого школяра. *Актуальні проблеми педагогіки початкової школи в контексті освітньої реформи* : зб. наукових праць учасників міжнародної науково-практичної конференції (м. Коломия, 30 листопада 2018 р.) / за заг. ред. Поясик О.І., Петрів О.П., Лаппо В.В. Івано-Франківськ : НАІР, 2018. С.30-34.
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник. К. : Либідь, 1997.
3. Мартиненко С. М., Хоружа Л. Л. Загальна педагогіка : навч. посіб. К. : МАУП, 2002. 176 с.
4. Павелків Р. В. Вікова психологія : підручник. Вид. 2-е, стер. Київ : Кондор, 2015. 469 с.
5. Сухомлинський В. О. Проблеми виховання всебічно розвинутої особистості. Твори: У 3т. К., 1970. Т. 1.
6. Шевцова Г. Г. Молодший шкільний вік: традиції та інновації в дослідженнях. *Педагогічні науки*: Зб. наук. праць. Вип. LXVIII. Херсон, ХДУ, 2015. С. 134 – 138.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>